

važovati tenkrát, jestliže srovnáno s jinou (samostatnou) činností nebo s životním postavením dotčené osoby s hlediska hospodářského a sociálního jest povahy podřadné. Podle toho jest při řešení otázky, zda některá činnost jest zaměstnáním vedlejším, v každém jednotlivém případě zkoumati, v jakém poměru je činnost ta k celkové hospodářské a sociální situaci té které osoby, a jest pak rozhodno, zda s uvedených hledisek jeví se činnost, o kterou jde, zaměstnáním podružným, t. j. takovým, jež nelze v konkrétním případě s hlediska právě vytčeného hodnotiti za životní postavení a základ existence té které osoby. Z těchto úvah jde, že skutečnost, že osoba, vykonávající práce námezdní, má také jinaké své zaměstnání samostatné, nemusí ještě eo ipso zaměstnání námezdnímu vtiskovati ráz zaměstnání vedlejšího, neboť její zaměstnání samostatné nemusí vždy býti životním jejím postavením a základem existence.

Nelze proto jen o to, že osoby pracující v st-lky, mají i jinaké zaměstnání samostatné, opíráti úsudek, že jejich námezdní práce jest jejich zaměstnáním vedlejším. Ve smyslu názorů nahoře podaných bylo by nutno dovoditi, že životní postavení a existence osob těch zakládá se v jejich zaměstnání samostatném, takže jejich zaměstnání z poměru námezdního jeví se s tohoto hlediska činností jen podřadnou a podružnou. Toho však stížnost nečiní, vycházejíc, jak již řečeno, z názoru, že povaha námezdního zaměstnání osob, o které jde, jako vedlejšího jest dána již tím, že osoby ty mají své jinaké zaměstnání samostatné, kterýž názor však není v souladu s právním řádem.

Dovolává-li se pak stížnost toho, že osoby, o které jde, samy vydaly písemné osvědčení, že jejich zaměstnání u st-lky jest jejich zaměstnáním vedlejším, a brojí-li proti výroku žal. úřadu, že toto prohlášení dělnictva jest učiněno bez skutkové podstaty, poukazem, že správnost prohlášení toho byla potvrzena obecním úřadem, jest k tomu uvést, že otázku, zda určité zaměstnání jest u té které osoby zaměstnáním vedlejším, může si při rozhodování o pojistné povinnosti řešiti jen úřad sám, nejsa vázán na nazírání orgánu jiného, na př. obecního úřadu, a to podle kritérii, jak nahoře byla podána. Že by taková kritéria byla v prohlášení zaměstnanců podána, stížnost netvrdí. Ale pak nemůže poukazem, že prohlášení bylo potvrzeno obecním úřadem, zvrátiti správnost tvrzení žal. úřadu, že prohlášení to bylo učiněno bez skutkové podstaty.

Č. 11.115.

Pojištění nemocenské, invalidní a starobní:
Podléhají t. zv. »tabáčníci« pojistné povinnosti podle § 2 zák. č. 221/24 Sb.?

(Nález ze dne 6. března 1934 č. 4432.)

V ě c: Okresní nemocenská pojišťovna v Mukačevě proti zemskému úřadu v Užhorodě o pojistné.

V ý r o k : S t í ž n o s t s e z a m í t á p r o b e z d ů v o d n o s t .

D ů v o d y : Platebním výměrem ze 14. listopadu 1930 přede-psala stěžující si okr. nemoc. pojišťovna v Mukačevu firmě Bratří H. pojistné nemocenské, invalidní a starobní v částce 8.649'50 Kč za 6 jejích tabáčníků. V důvodech uvedeno, že jmenovaní dělníci jsou u firmy zaměstnání jako tabáčníci. Mzdou těchto tabáčníků je 50% docílené prodejní ceny roční tabákové úrody, což činilo v r. 1929 u jednotlivce 11.851 Kč 50 hal. Kromě této mzdy v hotovosti požívají tabáčníci i naturalii jako byt, 200 kg obilí a 1.000 m² deputátního pozemku. V odvolání z tohoto výměru namítala firma, že tabáčníci nejsou jejími zaměstnanci, nýbrž spolupodnikateli, s nimiž byla uzavřena podnikatelská smlouva toho obsahu, že firma jim přenechá potřebné pozemky, připravené po zorání a hnojení, tabáčníci pak jsou povinni dodat pracovní sílu nutnou k pěstování tabáku. Za užívání bytu a stodoly jsou tabáčníci povinni nahraditi patřičnou hodnotu. Skutečnost, že firma vyplatila tabáčníkům jisté závdavky před nákupem tabáku, nezakládá poměr zaměstnavatelský, děje se to proto, aby si tabáčníci mohli opatřiti hmoty, potřebné k pěstění tabáku, aby pěstění řádně pokračovalo a tabáčníci měli zatím z čeho žíti. Nejde tu o mzdu, nýbrž o zálohu na zisk, připadající na polovičního tabáčníka z prodeje plodin. Mimo to nejde o stálé zaměstnání tabáčníků, kteří provozují tabáčnictví jako vedlejší zaměstnání. V závěru firma popřela, že by byla v jakémkoli poměru s tabáčníkem Vasilem F.

Rozhodnutím ze 16. dubna 1931 vyhověl městský notářský úřad v Mukačevu odvolání z těchto důvodů: Výslechem tabáčníků bylo zjištěno, že jsou resp. byli smluvně zavázáni pěstovati tabákovou révu na pozemcích jim firmou poskytnutých jako řádní hospodáři-tabáčníci. Semeno dostávají od ředitelství tabákové režie, jisté látky dodávají sami (pařeniště). Na hodnotě docíleného množství participují 50%. Z tohoto stavu věci došel úřad k závěru, že zmínění tabáčníci jsou spolupodnikatelé. Podnikatel podle národohospodářského pojmu jest osoba nebo soubor osob, spojujících kapitál a práce způsobem k účelné produkci potřebným na vlastní pěst, participují tedy na výsledcích podnikání a nesou risiko ztráty podle určeného poměru. Risiko ztráty v konkrétním případě záleží ve ztrátě dodaného kapitálu a dodané práce. Taková ztráta na př. v případě úplné neúrody postihuje firmu jako majitelku pozemků, tabákovou režii jako dodavatelku semena a tabáčníky jako dodavatele práce. Na risku participují tabáčníci 50%. Není to pracovní, nýbrž smluvní podnikatelský poměr. Pracovní doba a forma práce též není smlouvou určena způsobem pro mzdové dělníky obvyklým. Tabáčníci pracují zcela samostatně, ovšem podle požadavků povahou produkce diktovaných, ale jinak libovolně jako řádní tabáční hospodáři. Nejsou v dispozici firmy jako zaměstnavatele, nýbrž pod dozorem samého hlavního spolupodnikatele odvolatele, aby s řádnou péčí konali povinnosti hospodáře a tím povinnosti smluvního spolupodnikatele. Tomuto pojetí poměru svědčí též okolnost, že tabáčníci si sami zjednávají nádeníky a je časem zaměstnávají, aby dosli určitého účele — výsledku produkce. Podle § 2 pojišť. zák. jsou povinně pojištěni, kdo

vykonávají práce nebo služby na základě smluveného poměru pracovního, služebního neb učňovského, pročež zmínění tabáčníci nepodléhají pojistné povinnosti.

Z tohoto rozhodnutí se odvolala stěžující si pojišťovna, jejímu odvolání však žal. úřad nař. rozhodnutím nevyhověl z důvodů rozhodnutí vzatého v odpor, poznamenav k důvodům odvolání:

V rozhodnutí vzatém v odpor mluví se vždy jen o spolupodnikatelském poměru a nikde o poměru podnikatelském. Námitka v tom směru jest tedy úplně bezpodstatná. Percentuálně vyjádřeno, obnáší risiko obou stran na podniku zúčastněných 50%. Věsti důkaz o tom, zdali ve skutečnosti jest risiko majitele půdy větší nežli majitele práce, jest národohospodářské theoretisování, nemající pro posouzení otázky pojistné povinnosti majitele práce žádné důležitosti, neboť ve skutečnosti mohou nastati okolnosti, kdy risiko pociťuje bolestněji majitel půdy a jindy opět majitel práce. Za všech okolností objektivní a pravdivé maximy zde postavití nelze. Bratři H. již ve svém odvolání tvrdili, že tabáčníkům na živobytí poskytované zálohy jdou na konto jejich podílů na konečném zisku, a tvrzení to nebylo nikým vyvráceno. Jest zcela lhostejno, kdo na venek na př. vůči státní tabákové nákupně vystupuje jako podnikatel. Poměr spolumajitelský jest rázu čistě soukromoprávního a jest lhostejno, kdo podnik na venek zastupuje. Tabáční zahradníci najímají si na svůj účet dělníky a jest tedy logicky nemyslitelno, aby jedna a táž osoba byla vzhledem k jednomu a témuž pracovnímu úkonu jednou zaměstnancem a po druhé zase zaměstnavatelem.

O stížnosti do tohoto rozhodnutí uvažil nss:

Podle ustanovení § 2 zák. z 9. října 1924 č. 221 Sb. jest pojištěním povinen a podle tohoto zákona pojištěn, kdo v republice Čsl. vykonává práce nebo služby na základě smluveného poměru pracovního, služebního nebo učňovského a nevykonává jich jako vedlejší zaměstnání nebo příležitostně. Z tohoto ustanovení jde, že pojistná povinnost osoby pracující není připjata již k pouhému faktu vykonávání prací nebo služeb, nýbrž že práce nebo služby musí býti konány z určitého důvodu, právního titulu, jímž jest smluvený poměr pracovní, služební nebo učňovský.

Smluvený poměr pracovní (služební), který jest podle toho předpokladem pojistné povinnosti, zákon nedefinuje. Tento poměr není však ve své podstatě nic jiného, než poměr založený smlouvou služební, která vzniká podle § 1 zák. č. 244/22 Sb., zaváže-li se někdo na nějaký čas konati jinému služby. Podstatným pojmovým znakem smlouvy služební a tedy i poměru služebního jest vzájemný souhlas, záležející v tom, že jedna osoba — zaměstnanec — projevuje ochotu k určité práci (službám) a druhá osoba (zaměstnavatel) tuto pohotovost přijímá a jí disponuje, z čehož pak vyplývá poměr nadřízenosti a vázanosti zaměstnance na rozkazy zaměstnavatelovy.

V přítomném sporu dospěl žal. úřad k závěru, že tabáčníci, o které jde, vykonávají práce, jež pojišťovna prohlásila za pojištěním povinné, na základě poměru spolupodnikatelského, tedy poměru společenského.

Tím popřel implicitě existenci poměru služebního (pracovního), jenž jedině by mohl založiti pojistnou povinnost uvedených tabáčníků.

Stížnost brojí proti názoru žal. úřadu, že jde o poměr spolupodnikatelský, poukazujíc k tomu, že firma Bratři H. poskytuje tabáčníkům kromě 50% zisku též naturální požitky, jako byty s pozemky pro jejich vlastní potřebu a výživu, což se při poměru spolupodnikatelském nevyskytuje.

K takto formulované námitce stížnosti jest uvést, že vzhledem k nahoře cit. § 2 zák. č. 221/24 Sb. může býti předmětem sporu jen otázka, zda poměr, na jehož základě vykonávají tabáčníci práce, jež pojišťovna prohlašuje za povinně pojištěné, jest či není poměrem služebním (pracovním). Existence poměru služebního jest ovšem eo ipso vyloučena, je-li prokázáno, že jde o poměr spolupodnikatelský, naproti tomu však ze skutečnosti, že nejde o poměr spolupodnikatelský, neplyne ještě logicky nutně závěr, že jde o poměr služební. Nestačí proto stížnosti, aby proti stanovisku žal. úřadu, jenž v přítomném sporu neuznal poměr tabáčníků k firmě za služební, prohlásiv jej za spolupodnikatelský, dovozovala, že nejde o poměr spolupodnikatelský, nýbrž bylo by na stížnosti, aby pozitivně dokládala, že jde o poměr služební.

Toho však stížnost nahoře uvedeným obsahem nečiní, neboť se omezuje na námitku, že skutečnost, kterou tu uvádí, vylučuje existenci poměru spolupodnikatelského, aniž pozitivně dovozuje, že v poměru, o který jde, jsou dány ony znaky, jež jej podle toho, co dříve bylo vloženo, charakterisují jako poměr služební. Vývodů tohoto obsahu nelze však shledati ani v další části stížnosti, jež praví, že se v přítomném případě jedná o vykonávání prací na základě smluvního poměru pracovního (služebního), který není než poměrem založeným služební smlouvou ve smyslu § 1151 o. z. o. a dokládá, že skutečností, že zaměstnancova odměna záleží v podílu na zisku, nepřestává služební poměr býti poměrem služebním, ač v dnešním případě měli tabáčníci kromě účasti na zisku též pevnou mzdu v naturaliích.

Stížnost tu prostě jednak tvrdí, jednak vychází z předpokladu, že poměr tabáčníků k firmě jest poměrem služebním, ač před tím nijakým způsobem nedovodila, že o takový poměr skutečně jde, neuvedši znaků, jež by podle výkladu dříve podaného poměr ten za služební prohlásiti dovolovaly. Dovozovala jedině, že poměr ten není poměrem spolupodnikatelským, z čehož však, jak již řečeno, neplyne ještě eo ipso, že musí jíti o poměr služební. Netřeba se proto otázkou, zda skutečnost stížnosti uváděná vylučuje existenci poměru spolupodnikatelského, vůbec zabývat a možno již na základě toho, co řečeno, zamítnouti stížnost pro bezdůvodnost.

Č. 11.116.

Pojištění nemocenské, invalidní a starobní:
 * Bylo-li pojistné zaměstnavateli pravoplatně předepsáno, nemůže ručitel podle § 170 odst. 2 zák. č. 221/1924 Sb. namítati nezákonnost předpisu pojistného.

(Nález ze dne 6. března 1934 č. 4456.)